

Sveriges största tidning om droger och nykterhet

accent

Nº6/7 2019

En tidning från
IOGT-NTO

61

miljoner kronor har samlats
in till Världens barn

Fredrik Topplund,
mästare i
Tempelriddareorden

Riddaren

Idrotten blev vägen ur beroendet • **Swedish fika** succé i Ronneby • **Cannabis** i fokus • **Eric Rosén** om att bli vuxen i skuggan av ett brott • **Uppdukat** halv sju i Lund

PLUS

Selma & Barbro
på scenen

accentpodden

Finns där poddar finns!

Innehåll #6/7 2019

Foto: Anna-Lena Lundqvist

Carin Wiking, storkaplan
i Tempelbyggareorden

TEMA Sobra sällskap

Bild: Satu Knappe

22 "Ett slutet sällskap med hemligheter." Accent besöker Tempelriddareorden i Linköping.

"En tillåtande och varm gemenskap."

Carin Wiking trivs i Tempelbyggareorden. **Sid 26**

Foto: Privat

30 "Ordenssällskap fyller en funktion för många", säger forskaren Henrik Bogdan.

Röster

- 5 **"Jag vill känna alla känslor."**

Politik

- 6 **"Legalisering en katastrof för folkhälsan,"** säger Kevin Sabet, New York.
- 8 **Inga bevis** på att fler unga i Göteborg tar kokain.
- 9 **ANDTS** i strykkläss i regeringens budget.

Porträtt

- 10 **Eric Rosén**, om hur hans far använde döden som vapen.

Forskning

- 16 **Fler kvinnor** dricker mer.
- 18 **Att skylla** dåligt beteende på alkoholen håller inte.
- 19 **Forskaren Harold Holder** en av forskarna bakom den årliga rapporten *Alkoholen och samhället*.

I rörelse

- 38 **NBV svindlat**, två anställda polisanmällda.
- 39 **Medlemmen Gun Eriksson** om sitt liv i nykterhetsrörelsen.
- 40 **Swedish fika** ny träffpunkt i Ronneby.
- 42 **Jens Wingren** om att brinna för något.

Reportage

- 32 **Cannabis** i fokus.
- 34 **Annelie Ståhl**, kvinnan bakom Flatenloppet och Beroende-podden.
- 44 **Halv sju** i Lund är bordet dukat.

Kultur

- 43 **De sa att det var mitt fel** – omskakande om beroende och övergrepp.

Ordföranden

- 50 **Johnny Mostacero** om presentationer till IOGT-NTO:s 140-årskalas.

"Jag får meddelanden varje dag av från folk som blivit hjälpta av podden."

Annelie Ståhl
Sid 34

Se upp för den tredje vågen

Först tas medierna över. Sedan utpekas en minoritetsgrupp i samhället som syndabockar. Därefter står underminering av civilsamhället och rättsstaten på tur. Så ser mönstret ut i de demokratiska stater i världen som utvecklas mot diktatur. Forskarna kallar det för autokratisering, det vill säga motsatsen till demokratisering.

Det är beska bud som levereras i *A third wave of autocratization is here: what is new about it?*, där forskare vid Göteborgs universitet genomfört den första studien av autokratisering från 1900 fram till idag. Studien omfattar 450 indikatorer på demokrati, och mäter allt från yttrandefrihet och val, till mediernas och det juridiska systemets oberoende.

Under perioden 1993–2017 försämrades demokratin i 39 länder. Och till skillnad mot blodiga kupper så är det idag folkvalda som står bakom den gradvisa och jämförelsevis diskreta förändringen till mer auktoritära samhällen. Författarna Staffan I Lindberg och Anna Lührmann har ringat in 22 länder som just nu ligger i farozonen att bli mindre demokratiska. Och det handlar inte om små länder, utan bjässar som bland andra USA, Indien, Turkiet och Brasilien.

Studiens slutsats är att vi lever under den tredje stora vågen av autokratisering som sveper över världen. Alla människor vill inte ha demokrati. Vi som vill ha det måste vara beredda på att försvara den. För en demokratisk folkrörelse som IOGT-NTO är det en angelägen uppgift.

"Alla människor vill inte ha demokrati. Vi som vill ha det måste vara beredda på att försvara den."

Ulrica Ambjörn
chefredaktör

Ulrica väljer

Grattis till
Ted, Birgitta,
Mattias och

Lisa, som vågade anta Johnny Mostaceros Sober October-utmaning och testat en alkoholfri månad!

Skäms Moderaterna
som sätter

folkhälsan på spel när de vill tillåta försäljning av starköl och vin i vanliga affärer.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.
Pressläggning: 22 oktober
Nästa nummer: 20 december

Ulrica Ambjörn

Chefredaktör och ansvarig utgivare
073-372 62 51
ulrica.ambjorn@iogt.se

Eva Ekeröth

Reporter
073-372 62 50
eva.ekeroth@iogt.se

Jens Wingren

Reporter
073-372 62 53
jens.wingren@iogt.se

Layout och produktion
Spektra

Omslag

Foto: Satu Knappe

Bildbehandling

Fernando Medina/Spektra

Adress Accent, Box 12825,
112 97 Stockholm

Mejl accent@iogt.se

Webbplats www.accentmagasin.se

IOGT-NTO:s förbundskansli

Tel: 08-672 60 00, Besöksadress:
Gammelgårdsvägen 38, Stora
Essingen, Stockholm, www.iogt.se

Annonsbokning accent@iogt.se

Tryck Stibo, Katrineholm.

Obeställt material Tidsningen svarar inte för insända, obeställda texter och bilder, samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Lagring Allt material i tidsningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

ISSN 0345-0406.

Medlem i Sveriges Tidskrifter.

Adressändring

medlemsservice@iogt.se

Prenumeration

08-672 60 38
prenumeration@iogt.se
295 kr/år

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

"Jag vill känna alla känslor"

✉ Det är inte så lätt att hitta vänner som inte dricker alkohol. När jag träffar en ny person föreslår den oftast att vi ska ses över ett glas vin eller öl. Det är sällan någon säger: "Vi ses över en kopp kaffe." Jag får höra att jag är löjlig "eftersom ett glas vin bara är trevligt". Jag har också fått höra att jag blivit tråkig, fast jag är precis likadan som förut. Men det är lätt att skylla på någon annan förstås.

Livsnjutare tycker att dricka gott vin är att njuta av livet, men för mig är att vara livsnjutare att vara klar i skallen utan bedövning av några

droger, och att uppleva alla känslor. Att våga känna och att våga handla efter hur det känns, och inte lägga locket på som man gör med droger. Droger kan ju vara vad

som helst som ger kickar, nikotin, alkohol, narkotika, lugnande tabletter, sex, shopping, träning eller destruktiva relationer.

Gunilla Eddeborn

Ur flödet

"Varför ska man uppnå ett rus på ett konstlat sätt – vad är det egentligen för dumheter?"

Författaren Björn Ranelid som i höst lanserat sin egen äppelmust.

✚ Läs mer på accentmagasin.se/nykterhet/ranelid

Foto: Kiviks Musteri

f Ännu fler barn kommer bli drabbade av förgiftning när de kommer över dessa kakor. En drog är en drog även om du paketerar den i en kaka.

Rene'e Nilsson om cannabis i bakverk.

Välkommen till nya...

accentmagasin.se

”Legalisering är en katastrof”

Den före detta Vita huset-rådgivaren Kevin Sabet menar att det finns en mellanväg för att avvärja en folkhälsokatastrof: avkriminalisering, men inte legalisering.

TEXT Emelie Svensson

Cannabis Kevin Sabet, en av de främsta ledarna för den amerikanska anti-legaliseringsrörelsen, menar att en legalisering av cannabis skulle innebära en folkhälsokatastrof i USA. Men att den amerikanska delstaten New York avkriminaliserat cannabis tycker han är positivt. Avkriminaliseringen innebär att innehav av små mängder av drogen kommer att straffas med böter snarare än med fängelse. Det tycker Kevin Sabet är bra.

– Politikerna ville egentligen legalisera drogen helt, men vi pressade tillbaka. Därför anser vi att avkriminalisering är en kompromiss som vi kan leva med, säger han till Accent, och fortsätter:

– Vi vill varken att folk ska hamna i fängelset eller i brottsregistret, men samtidigt är inte legalisering lösningen, eftersom att det skulle innebära ytterligare kommersialisering av cannabis.

”Avkriminalisering är en kompromiss som vi kan leva med.”

Kevin Sabet, New York

I över 20 år har Kevin Sabet arbetat som drogpolitisk rådgivare i Vita huset, under tre presidenter: Bill Clinton, George Bush och Barack Obama. För sex år sedan startade han organisationen SAM, Smart Approaches to Marijuana. Syftet var att lyfta alla de negativa konsekvenser som cannabis orsakar i samhället.

– Vi ville sluta klyftan mellan forskning och de missförstånd som finns bland folk gällande marijuana, säger han.

Enligt Kevin Sabet, som leder SAM:s New York-avdelning, har hans organisation stoppat legalisering av cannabis i många stater, inklusive New York.

– Vi är oppositionen. Visst, legaliseringssidan har mycket pengar, mycket mer än vi. Men ekonomi är inte den enda viktiga faktorn. Genom att fortsätta resonera med stöd av logik och forskning tror vi att vi kan pressa tillbaka och avvärja legalisering i många stater, säger han.

Foto: Privat

Kevin Sabet

Kevin Sabet hävdar att avkriminalisering inte är ett första steg mot legalisering.

– För oss är det ett sista steg – inte det första. Om legaliseringen av marijuana i

USA fortsätter att vinna mark är det inte bra, därför måste vi hålla koll på utvecklingen. Men jag tror att vi kan pressa tillbaka om tillräckligt många gör sina röster hörda.

Trots att stater har legaliserat cannabis för rekreationellt bruk, så säger Kevin Sabet att det är flera mindre orter i delstaterna som stoppar sina lokala butiker från att sälja drogen.

– Det beror på de allra flesta människor inte vill ha drogerna i sitt grannskap. Många är för en legalisering eftersom de tror att det är enda sättet att avkriminalisera drogen.

Fakta

Sverige

► I Sverige vill Sveriges kommuner och landsting, SKL, utvärdera narkotikalagstiftningen gällande det så kallade konsumtionsförbudet (eget bruk). Påföljden idag är böter eller fängelse upp till sex månader. Fängelse på straffskalan finns bara för att kunna göra drogtest och ingen har dömts till det för eget bruk.

► Peter Moilanen, chef för Narkotikapolitiskt center, NPC, betonar att ett syfte med den svenska narkotikalagen är tidig upptäckt, och att avkriminalisering kan försvåra polisens arbete med grovre brottslighet.

Viktigast är, menar han, att se över påföljderna i lagen för att öka motivationen, till exempel genom att den som döms för ringa narkotikabrott ska ges alternativet att genomgå en behandlingsinsats, eller annan insats med till exempel kontroll av drogfriheten.

Peter Moilanen

Foto: Nathalie C. Andersson

Vietnams första alkohollag

Ny lag Lagen om förebyggande av alkoholskador innebär att alkoholreklam i tv inte får sändas klockan 18–21, eller i anslutning till barnprogram, samt inte marknadsföra drycker med högre alkoholhalt än 15 procent.

Det blir också förbjudet att på förpackningar beskriva alkohol som ”medicinsk” eller ”närlingsrik”, eller med andra positiva uttryck, liksom att sälja alkohol till personer under 18 år. Trafiknykterheten stramas också åt; det blir helt förbjudet att köra med alkohol i blodet, oavsett promillehalt. Inga nya försäljningsställen får etableras inom 100 meter från vårdcentraler, sjukhus, skolor och förskolor. Den som vill sälja alkohol måste söka tillstånd.

Eva Ekeröth

Foto: iStockphoto

Ryssarna dricker mindre

Alkohol En rapport från WHO visar att den ryska konsumtionen av alkohol har minskat med 43 procent sedan 2003. Kraftfulla alkoholpolitiska åtgärder förklarar minskningen. Minimipriserna har höjts, butiker tilläts inte längre sälja alkohol efter klockan 23, och alkoholreklam har förbjudits. Den förväntade livslängden för ryska män har ökat med 11 år sedan början av 1990-talet.

Eva Ekeröth

320 000

svenska barn har under uppväxten farit illa av en förälders drickande. Det visar en studie som forskare vid Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, gjort på uppdrag av Systembolaget.

Foto: Istockphoto

Forskare vill höja åldersgräns

Danmark Unga danskar hör till dem som dricker mest i Europa. Nu vill Rådet för hälso- och sjukdomsförebyggande att åldersgränsen för inköp höjs till 18 år. Idag är åldersgränsen för inköp av alkohol i detaljhandeln 15 år.

Emelie Svensson

Foto: Istockphoto

Ny lag om cannabispengar

Vinstintresse USA:s representanthus har röstat igenom en lag som möjliggöra för amerikanska banker att arbeta med cannabisföretag. Lagen behöver godkännas av senaten. Bankerna vill få del av den marknad som uppskattas vara värd 311 miljarder svenska kronor 2025.

Jens Wingren

”Förbud mot barnchampagne”

Litauen Läskedryck som förpackas i färgglada champagneflaskor med Hello Kitty eller smurfar är snart ett minne blott i Litauen. I november träder den nya lagen i kraft som säger att produkter som riktar sig till barn och ungdomar inte längre får likna alkoholförpackningar.

Emelie Svensson

Foto: Jens Wingren

Inga bevis på ökat kokainbruk trots larm

Polisen larmar om att ungdomar i staden är höga på narkotika. Men en ny rapport visar ingen ökning.

Göteborg I svr hävdar chefen för stadens gatulangningsgrupp att narkotikaförsäljningen till skolungdomar ökat kraftigt. Men en ny rapport från Göteborgs stad bekräftar inte gatulangningsgruppens bild.

– De möter ju riskgrupperna och har därför ett annat perspektiv. När vi tittar på alla ungdomar, så ser vi inte detta, säger Ulla Kungur, utvecklingsledare och författare till rapporten.

Undersökningen, som gjordes i samarbete med Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, i våras riktade sig till skol elever i årskurs 9, och årskurs 2 på gymnasiet.

Undersökningen har genomförts med tre års mellanrum sedan 2004 och visar på en svag ökning av narkotikabruket bland ungdomar. Totalt uppger cirka sju procent av grundskoleeleverna och 21 procent av gymnasieele-

verna att de använt narkotika vid något tillfälle. Resultatet skiljer sig inte särskilt mycket från tidigare år.

Som i landet i övrigt har dock inställningen till cannabis förändrats under de senaste åren. Mer än hälften av gymnasieeleverna ser ingen större risk med att röka cannabis vid några tillfällen. 20 procent av gymnasieeleverna uppger att de inte tror att det är farligt att röka cannabis varje helg. Cannabis är fortfarande den överlägset vanligaste drogen bland skolungdomar i Göteborg.

Rapporten visar också att ungdomarnas alkoholbruk har minskat drastiskt sedan 2004, både sett till total volym och hur många som berusningsdricker. Nivåerna är nu rekordlåga.

– Vi tror att det finns många olika faktorer bakom det här, till exempel tror vi att föräldrar fått en mer restriktiv attityd till alkohol tack vare vårt ANDT-arbete, säger Ulla Kungur.

Jens Wingren

Foto: Peter Svensson

Ulla Kungur

Foto: iStockphoto

Inga nya pengar till förebyggande

Regeringens budgetproposition innebär en halvering av anslaget till ANDT:s arbete.

Budget Förslaget är identiskt med det som fanns i årets budget. I april skrev Accent att Moderaternas och Kristdemokraternas budget innehöll en minskning av anslagen med 30 miljoner kronor till arbetet mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel, ANDT:s. Inför 2020 aviserades nedskärningar med ytterligare 70 miljoner, totalt alltså 100 miljoner mindre än 2018. Det innebär mer än en halvering, från närmare 196 miljoner till 95 629 000 kronor.

Protesterna uteblev nästan helt då de flesta såg M-KD-budgeten som en parantes och antog att siffrorna skulle justeras i årets budget. Men så blev det inte. Den budget som finansminister Magdalena Andersson lade fram i september är identisk med den tidigare.

Enligt Karin Rågsjö, (V), riksdagsledamot som sitter i Socialutskottet, är en halvering av budgeten detsamma som att lägga ner verksamheten.

– Det går inte att bedriva bra verksamhet utan pengar, sa hon i våras till Accent, och trodde då att budgetarbetet gått för fort.

Den nya budgeten är dock inget hastverk, och partierna bakom är andra. Det verkar alltså råda politisk konsensus om att ANDT:s-frågorna ska prioriteras ned.

Eva Ekeröth

Foto: Agnes Stuber

Karin Rågsjö, riksdagsledamot (V).

Många oroliga för kollegors alkoholvanor

Arbetsmiljö Enligt en undersökning som presenteras i *Systembolagets Alkoholrapport 2019* har hälften av deltagarna någon gång misstänkt att en kollega eller chef har alkoholproblem. Undersökningen visar också att endast 36 procent av de som kände oro informerade en chef eller en person med personalansvar. Och var fjärde chef anser sig behöva mer kunskap om hur man upptäcker alkoholproblem bland medarbetare.

Emelie Svensson

18

kronor Så mycket går det amerikanska samhället back på varje drink som säljs. Forskarna menar att de samhälleliga skadorna motsvarar drygt tjugo kronor per glas, medan alkoholskatten står för drygt två kronor per glas.

Emelie Svensson

Källa: Journal of Studies on Alcohol and Drugs.

Illustration: Jens Wingren, Nicolas Raymond

Industrin sänkte strategi

Australien Regeringen har lagt flera år på att försöka utforma en nationell alkoholstrategi för att hantera de skador och problem som uppstår av överdriven alkoholkonsumtion i landet. Nu visar det sig att lobbygrupper inom alkoholindustrin har underminerat de planerna och urholkat innehållet i strategin, rapporterar The Guardian.

Australiens senaste nationella alkoholstrategi gick ut 2011. Efter den massiva kritiken sedan alkoholindustrins inblandning uppdragats, väntas nu den nya alkoholstrategin dröja ytterligare.

Emelie Svensson

”Pappa använde döden som ett vapen”

Det är omöjligt att utkräva ansvar av en människa som ständigt tror att han är döende. Eric Roséns pappa använde döden för att slippa ta ansvar och kunna fortsätta ta droger.

TEXT Anna Fredriksson FOTO Casper Hedberg

”Fängelset var först bra för pappa, som blev friskare. När staten tvingade honom att vara drogfri blev han på många sätt en bättre förälder.”

Eric Rosén känner en befrielse över att aldrig ha fått samma känslor för alkohol och droger som sin pappa. Det hade kunnat bli annorlunda.

– Jag hade tur, och ett starkt kontrollbehov, säger han.

I sin självbiografiska debutroman *Jag ångrar av hela mitt hjärta det där jag kanske gjort*, berättar Eric Rosén om relationen till pappan. Betydelsefull och kärleksfull trots att pappan under i princip alla år missbrukade alkohol, narkotika och läkemedel.

Föräldrarna var skilda och Eric Rosén och hans bror bodde hos mamman som stod för trygghet och stabilitet. Hon ordnade så att de besökte pappan varannan helg under hela uppväxten. Om pappan orkade ta emot dem. Han förde ett noggrant schema i sitt anteckningsblock över sina mediciner.

– För att vara säker på att vara lagom påverkad hela tiden utan att riskera överdosering eller att bli illamående eller dålig, säger Eric Rosén.

Doloxene, stesolid, sobril, tagamet, buspar. Sida upp och sida ner i blocket. Som barn lärde sig Eric Rosén exakt vilken tablett som gav vilken effekt. Redan som tioåring började han hjälpa till och

påminna om pappan glömde ta något. Det framstod som att allt var kontrollerat och nödvändigt, en evig behandling för pappans dåliga nerver. Och så vitt vin och råkor på det.

– Han tog tillräckligt mycket alkohol och medicin för att ha ihjäl en normal människa, men jag ifrågasatte aldrig hans alkoholkonsumtion, jag såg den som mer normal än mammas. Alla föräldrar drack ju alkohol.

Mammans val att vara nykter gjorde andra obekväma och skuldmedvetna. Hon stack ut socialt när hon avstod, konstaterar Eric Rosén.

Pappan avstod från narkotika när sönerna var där. Han hade permanent livsleda och trodde ofta att han var dödligt sjuk.

– Han använde döden som ett vapen. Det var ett sätt att friskriva sig från ansvar. Varför skulle han sluta punda nu om han bara hade fyra, fem år kvar?

När Eric Rosén blev äldre började han oroas. När hans mamma ringde vid oväntade tillfällen var han beredd på det värsta.

– Under ett antal år sov jag dåligt och var lättstressad.

Så dömdes pappan till fängelse för dråp av en bekant från ett behandlingshem. Han kom inte ihåg något från händelsen och erkände aldrig.

– Fängelset var först bra för pappa som blev friskare. När staten tvingade honom att vara drogfri blev han på många sätt en bättre förälder än någonsin – intelligent, rapp och rolig.

Eric Rosén slutade aldrig älska sin pappa. Far och son brevväxlade, pappan uppmuntrade och berömde skrivandet. Från att pappan häktades till att han första gången ertappades med ett positivt

urinprov i fängelset gick det ungefär ett och ett halvt år.

– När det inte längre fanns något hopp om en ny rättegång, när chansen att få upprättelse försvann tappade han sin strävan efter nykterhet. Han ville så gärna missbruka och valet att fortsätta blev mycket mer självklart av att han inte kunde påverka sin situation.

Även för den som är väldigt inställd på ett nyktert liv finns riskerna i umgänget med andra i fängelset menar Eric Rosén. Utan annan stimulans eller vård blir det svårt att säga nej.

► När pappan begravdes läste prästen en dikt av Nils Ferlin som Eric Rosén valt ut.

► ERIC ROSÉN

Ålder: 39 år. **Bor:** Stockholm. **Familj:** Fru. **Aktuell:** Debuterat med romanen *Jag ångrar av hela mitt hjärta det där jag kanske gjort*, Natur & Kultur. **Arbete:** Biträdande redaktör på Aftonbladet. **Gjort tidigare:** Gått skrivarkurs på Sundbybergs folkhögskola, redaktör på Dagens Arena, nyhetschef på Nyheter 24, chefredaktör för politism.se.

– Om vi ser framför oss att de vi låser in ska komma ut, då måste vi resonera kring vad strafftiden gör med människor. Ju svårare det är att se slutet, desto mindre kraft orkar du lägga på en riktig rehabilitering.

Eric Rosén drömmer om att vi ska se på interner på ett helt annat sätt. Inse att det nästan alltid är personer som har en mängd relationer till andra.

– Allt som man gör för internen det gör man också för de anhöriga. En lyckad rehab ger jättestora ringar på vattnet, ibland för 15–20 personer.

Med de skjutningar vi ser idag där gärningsmännen är unga som ska sitta många år i fängelse och vården är så torftig som den är, innebär det att vi bäddar för nya problem, anser Eric Rosén.

– All forskning talar emot att låsa in. Det är gammaltestamentlig moral, ett hämndbegär som ska fyllas. Men jag är ganska pessimistisk. De enda kriminalpolitiska reformer vi ser idag är hårdare straff.

Eric Roséns pappa kom ut efter nästan sju år. Utan att kunna eller vilja bygga

upp ett stabilt liv. Far och son hade knappt längre någon kontakt alls.

– Den enda önskan jag hade kvar var att han inte skulle dö. Trots att jag är ateist bad jag varje natt för det. Så länge det fungerade vågade jag inte sluta.

Pappan fick bo på vandrarhem flera månader. Sedan fick han en lägenhet av socialtjänsten. Deras ansvar börjar först när någon är ute ur fängelset.

– Samhällskostnaderna för att inte jobba med människors utslussning måste vara rätt hög. ►

”Allt som man gör för internen det gör man också för de anhöriga. En lyckad rehab ger jättestora ringar på vattnet, ibland för 15–20 personer.”

► Eric Rosén kände aldrig skuld för sin pappas brott, men periodvis över att han möjliggjort missbruket genom att inte orka distansera sig. Han tror inte att man hjälper någon bort från missbruk genom att alltid finnas där.

– Jag har känt skuld kring det, när pappa var i livet. Nästan som att jag var egoistisk som inte orkade sätta ner foten. Om det kanske var för att det var bekvämt för mig.

Så känner han inte längre.

– Jag har grubblat och reflekterat så mycket över det. Jag har sett många exempel på att man har ganska små möjligheter att påverka missbrukarens val att missbruka eller inte.

Valet att bli nykter eller inte vilar hos den enskilda menar han.

– Jag tror på att det finns, visst man kan ha predestination, en sjukdom, det är inte det jag ifrågasätter. Men när det gäller vad som kan bryta beslutet måste det bottna i personen, annars kan man inte besegra sjukdomen. Ofta krävs det att en person som missbrukar upplevs förlora allt, då kan det vända. Men det är inte heller alltid sant.

Under en period testade Eric Rosén själv en massa olika ”saker”.

– Det tog mig närmare min pappa, det gjorde oss mer lika. Jag ville kanske

romantisera och normalisera honom. Idag är jag helt ointresserad av droger.

När Eric var 28 år dog pappan, då hans lever gav upp.

– Jag accepterade det, kände att det kunde vara en befrielse för honom, så ingen väg tillbaka.

En beskrivning av pappans begravning avslutar Eric Roséns bok. Han hade bett prästen läsa Nils Ferlins text *Med många kulörta lyktor*.

– En dikt som gör att ingen kan låtsas som att allt var bra, som att allt var normalt. ☺

MED MÅNGA KULÖRTA LYKTOR

Med många kulörta lyktor
jag gick mig i världen ut
De slocknade – ljudlöst och oförmärkt,
och så tog det vackra slut

Jag stannade – högst förlägen,
– allt hade ju mist sin glans!
Men nu har jag gått på vägen,
som kommer från Ingenstans

och ringlar till Ingenstädes,
i många de långa år
förutan kulörta lyktor
Det är ganska svårt – men det går

Nils Ferlin, 1944

◀ Eric Rosén tror inte man hjälper någon bort från missbruk genom att alltid vara där.

Fler kvinnor dricker mer

Kvinnor dricker mer än tidigare. De får också mer problem med alkohol, men fortfarande mindre än män.

TEXT Eva Ekeröth

Alkohol I en unik undersökning har Göteborgs kvinnors konsumtion och upplevelser av alkohol kartlagts under 30 år.

– Det som förändrats mest under de här åren är mängden. Det är en större andel kvinnor som dricker alkohol och de dricker betydligt större mängder, hur man än mäter, säger Gunnel Hensing, professor vid Göteborgs universitet, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa, och huvudforskare i projektet Women and Alcohol i Gothenburg, WAG.

Inte heller barnafödande minskar konsumtionen som det gjorde förr.

– Tidigare drack kvinnor mer när de var unga och minskade sedan kraftigt sin konsumtion vid den ålder då man kan tänka sig att de föder barn, för att sedan öka något igen. Den tydliga dippen ser vi inte längre. Kurvan är mer jämn nu.

Å andra sidan minskar män sin konsumtion under barnåren i större utsträckning nu än tidigare.

Foto: iStockphoto

”Trots att normen tidigare var att kvinnor inte skulle dricka alls så är det betydligt fler som känner skam idag.”

Gunnel Hensing

– Man kanske delar mer på ansvaret, säger hon.

Till skillnad från förr dricker äldre mer än tidigare.

– Det är inte så att man börjar dricka mer när man blir äldre, men alkohol har varit en del av livet för dem som blir äldre idag och så fortsätter det att vara.

Unga dricker mer än äldre, såväl kvinnor som män. Så har det alltid varit, men unga idag upplever mer problem än tidigare.

Vid den senaste undersökningen 2013 rapporterade 80 procent av dem som är födda 1945–1955 att de inte har några problem med alkohol, medan bara 20 procent av kvinnor födda 1993 svarar detsamma. Det kan jämföras med att 1990 ansåg betydligt fler, 60 procent, av kvinnorna som var 20 år att de inte hade problem med alkohol.

De som är unga idag skäms mer än tidigare.

– Här är det något som hänt. Trots att normen tidigare var att kvinnor inte skulle dricka alls så är det betydligt fler som känner skam idag, säger Gunnel Hensing.

Vad det beror på kan hon bara spekulera i.

– Kanske har attityderna till kvinnors drickande inte ändrats i takt med beteendet, säger hon.

Även om kvinnor dricker mer än tidigare, och därför drabbas av fler problem, så påverkas de mindre negativt än män.

– Kvinnor får inte sociala problem i samma utsträckning som män, de blir inte våldsamma eller kör bil påverkade särskilt ofta. Kvinnors totalkonsumtion är också lägre och det finns fortfarande en större andel livstidsnykterister bland kvinnor än bland män.

– Det är ett tecken i tiden att män dricker alkoholsvagare drycker. Kanske kan de lära något av kvinnorna.

Eva Ekeröth

Fakta

Kvinnor och alkohol i Göteborg

► Studien Women and alcohol in Gothenburg, WAG, startade 1986. Data har samlats in under åren 1989–1992, 1994–1998 och 2000–2002. År 2013 påbörjades en ny datainsamling som fortfarande pågår. Hittills har data från 2 421 intervjuer samlats in.

► Ett screening-formulär skickas till samtliga kvinnor födda ett visst år, bosatta i en viss del av Göteborg. Genom svaren identifieras personer med alkoholproblem och ett urval bjuds in till en intervju.

Gunnel Hensing.

Foto: Sahlgrenska

Hjärnan triggas till nykterhet

Läkemedel Forskare har studerat vad som händer när rättor som är beroende av alkohol eller kokain utsätts för en svag doft av till exempel citrus när drogerna inte är tillgängliga. Det visade sig att citrussignalerna lyckades dämpa de faktorer som annars vanligen främjar ett återfall. Forskarna hoppas att upptäckten ska bidra till utvecklingen av läkemedel mot beroende.

Emelie Svensson

Foto: iStockphoto

Fentanylanvändaren är ung och vit

Opioider En minoritet av opioidanvändarna föredrar fentanyl. De tenderar att vara personer som är yngre, har vit hudfärg och som tar drogen dagligen. Det visar en studie vid Johns Hopkins University i Maryland. Dessutom framkom att fler fentanylanvändare hade tagit en överdos det senaste året – hela 30 procent, jämfört med 17 procent bland de som föredrog andra opioider.

Emelie Svensson

”Ju mer alkohol desto större sannolikhet för andra droger.”

Mats Ramstedt, forskningsansvarig på CAN, kommenterar en studie, publicerad i *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, som visar att den som dricker mycket alkohol är mer benägen att använda andra droger.

Dricker mest

Europa Européer fortsätter att dricka mest i världen, motsvarande drygt två flaskor vin per vecka. Var tredje har dessutom druckit mer än 60 gram alkohol vid ett och samma tillfälle den senaste månaden, vilket ytterligare ökar risken. 800 européer dör varje dag av alkohol. Det visar en ny rapport från WHO.

Eva Ekeröth

Dricker mindre

Sverige Till skillnad från européer i gemen dricker svenskarna allt mindre. Sedan toppåret 2004 har alkoholkonsumtionen gått ner nästan varje år och var 2018 8,83 liter. Det är en trend som fortsätter. Under den senaste tioårsperioden har konsumtionen sjunkit med sju procent, enligt Björn Troll-dal, utredare på CAN. Främst beror det på minskad införsel från utlandet.

Eva Ekeröth

Färre strokefall

Diabetes Personer som diagnosticerats med diabetes typ 2 kan minska risken att drabbas av hjärtkärlsjukdom genom att dricka mindre alkohol. Även en liten minskning ger stor effekt. Det visar en studie från University of Cambridge.

Eva Ekeröth

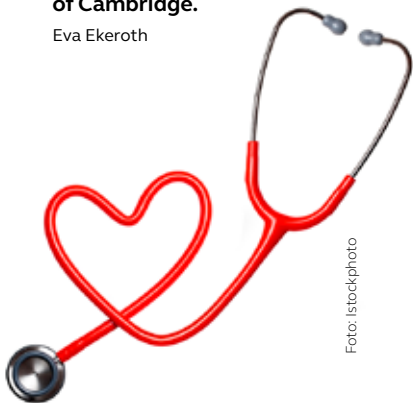

Foto: iStockphoto

Foto: iStockphoto

Samma moral, men mindre empati

Att skylla dåligt beteende på alkohol håller inte. Moralen är fortfarande densamma visar ny forskning.

Experiment Många skyller på alkoholen när de gjort något dumt på fyllan. Men en ny brittisk studie visar att våra moraliska principer inte nödvändigtvis påverkas av berusning.

I experimentet, som genomfördes vid University of Bradford och University of Plymouth, fick deltagarna dricka vodka. Ju mer berusade personerna blev, desto mindre empati kände de. Ansikten med sorgliga uttryck fick fler att känna positiva känslor ju mer berusningen steg. De saknade alltså förmåga att förstå och dela andra människors känslor. Forskarna menar det kan förklara många slagsmål på krogen. Berusade tolkar helt enkelt sociala situationer fel.

Däremot visade studien att alkoholen inte påverkade deras grundläggande moral. Försökspersonerna ombads tänka på vad de skulle göra i följande situation:

En järnvägsvagn är på väg mot fem byggnadsarbetare som inte hör att den närmar sig. Du står på en gångbro mellan vagnen och arbetarna. Framför dig står

en främling. Om du puttast främlingen på spåret kommer vagnen att stanna. Personen kommer att avlida, men de fem byggnadsarbetarna räddas. Skulle du putta främlingen?

Trots att alkoholen försämrade empatin bland deltagarna i studien, så hade det inte någon inverkan på hur de bedömde situationen.

Om personerna vägrade att offra främlingens liv när de var nyktra, så gjorde de samma sak i berusat tillstånd.

Kathryn Francis, lektor i psykologi på University of Bradford och en av de som lett studien, drar följande slutsatser i en artikel i The Conversation:

”Även om alkohol kan påverka hur vi tolkar och förstår andra människors känslor, kan vi inte skylla vårt omoraliska beteende på alkohol. Är du berusad så har du samma moraliska kompass. Därför är du ansvarig för dina handlingar, oavsett om du har tagit några drinkar eller inte”

Emelie Svensson

”Alkohol är det mest
motsägelsefulla jag
kan tänka mig”

Forskaren Harold Holder

Du har lett arbetet med rapporten *Alkohol i samhället* i sju år, utan att få betalt. Vad är det som gör att du fortsätter?

– Möjligheten att få göra en noggrann genomgång av forskningsläget i ett ämnesområde, göra den läsbar och se till att forskningen verkligen kommer till nytta. Ingen annan har låtit oss göra något liknande. Det är ett unikt tillfälle.

Vad är det som gör att du fortsätter jobba fast du fyllt 80?

– Alkohol är det mest motsägelsefulla jag kan tänka mig. Så många upplever att alkohol förhöjer deras livskvalitet, samtidigt som den orsakar så mycket skada. Jag lärde mig mycket när vi gjorde rapporten om cancer, hur många cancerformer alkohol kunde orsaka.

Vad arbetar du med just nu?

– I USA har vi sedan en tid en opiat-epidemi. Det är, liksom alkohol, en legal drog som börjar missbrukas och som folk dör av. Apotekaren fungerar som bartender. Problemet är att ingen vet var drogerna kommer ifrån. Just nu hjälper jag kommuner att försöka ta reda på det. Sedan håller vi på att ta fram ett utbildningsprogram för apotekspersonal, liknande den som finns för serveringspersonal.

Text: Eva Ekeröth Foto: Alexander Mahmoud

Senior forskare och tidigare chef för Prevention Research Center i Kalifornien. Leder arbetet med rapporten *Alkohol och samhället* som ges ut årligen, med olika teman, av bland andra IOGT-NTO.

INNEHÅLL: **22** Mästare med motto
26 Stolt storkaplan **30** "Hemligheter finns överallt"

Sobra sällskap

Tempelriddare och tempelbyggare för tankarna till hemliga sällskap, men idag syns de på både hemsidor och instagram. Accent har besökt en sällan uppmärksammas del av nykterhetsrörelsen.

TEXT Jens Wingren och Eva Ekeröth

Mästare med motto

Inget hemligt sällskap, men ett slutet sällskap med hemligheter. Så beskriver Fredrik Topplund, mästare i Linköping, Tempelriddareorden.

TEXT Jens Wingren FOTO Satu Knappe

”Är allt nytt det bästa? Jag tycker att det är härligt att få vara en del av en rörelse som har gamla anor.”

Fredrik Topplund

i en studiecirkel har du den dramatiserade delen, ett skådespel, förklarar han, fortsätter:

– Det är att gå lite för långt att säga att vi är ett teatersällskap, för det är vi inte. Men du har det här idédramat där orden förmedlar de etiska värden som vi står för.

Värdegrunden är kristen och bygger på hörnstenarna sanning, kärlek, renhet och trohet, vilket också är namnen på de första fyra graderna i Tempelriddareorden.

– Där kan man ana ett tema, en röd tråd. Utifrån den kristna värdegrunden försöker vi förmedla tankar och frågeställningar.

– Du kan läsa en bok eller helig skrift som får dig att fundera på varför du är som du är och varför du gör som du gör, men i den här dramatiserade formen så får du ännu ett sätt att reflektera kring hur du är som person.

Exakt hur det här skådespelet går till vill Fredrik Topplund inte berätta.

– Vi är inget hemligt sällskap, men vi är ett slutet sällskap med hemligheter. Det ska till exempel vara hemligt vad det är som händer i de olika graderna. Om du i förväg vet vad det är i din julklapp så är det inte lika roligt när du får den, säger han.

Han kan berätta att när han nådde en av de högre graderna så fick han välja ut ett valspråk åt sig själv.

Valspråket har han på ett diplom hemma, och det ger honom ytterligare påminnelse.

– Jag valde ”Handla rätt”. Och det blir som en ständig påminnelse. Man får tänka till lite ibland vad man gör. Ambitionsnivån väljer man själv enligt Fredrik Topplund.

– Det är upp till en själv vad man gör med de värden som förmedlas. Man kan nöja sig med att komma hit på möten och

stiga i graderna utan att egentligen ta till sig något. Eller så kan man växa som person också. Det kan man göra i vilken förening som helst. Men här finns även speciella högtider i vardagen.

En typ av högtider är de som markerar att någon i sällskapet stigit i grad. Den som ska motta en ny grad kallas då för recipient och ordenssällskapet klär upp sig i högtidskostym med frack eller fluga inför firandet.

– Där finns en symbolik i att alla, oavsett vad man har för yrke eller social bakgrund, är klädda likadant. Det som skiljer är hur länge man har varit med och hur många grader man har hunnit ta.

De tolv graderna synliggörs med hjälp av olivfärgade band och medaljer. I ett glasskåp i templet kan man se regalierna för de tio allmänna graderna. De två sista graderna är så kallade hedersgrader.

Den kristna värdegrunden innebär dock inte att Tempelriddareorden har några krav på medlemmarnas religiösa åskådning.

– Flera hos oss har en personlig tro, men inte alla. Vi har högt i tak för vad man tror på, men däremot så är mycket av det vi pratar om hämtat från den kristna traditionen och från bibeln. När man går med ska man veta att vi har ett rikt symbolspråk som är hämtat från kristna värden. Hur man sedan tillämpar det på ett personligt plan eller i sin religiösa övertygelse överlämnar vi åt var och en.

Fredrik Topplund har sin uppfattning:

– Jag skulle säga att vi är ett kristet sällskap. Sanning är en av våra hörnstenar, så som den har uppenbarats i bibeln. Här erbjuder vi en plats som är nykter och som har ett rikt kristet innehåll. Men vi är inte en kyrka. ▶

Tempelriddareordens lokaler i Linköping är smyckade med tjocka mattor, konst, böcker, och medaljer. I den stor matsalen med långbord ser tidigare mästare ner från

väggarna. Templets nuvarande mästare Fredrik Topplund sitter i en soffa med sin något otåliga 1-åriga dotter Viola i knät.

– Det som lockade mig var mötesformen. Andra föreningar har medlemsmötet, men här har vi en mötesform som följer en ritual. Istället för att bara gå och lyssna på en föreläsning eller delta

Han förstår att ordensformen kan upplevas som gammaldags.

– Ja, men är allt nytt det bästa då? frågar han retoriskt, och fortsätter:

– Jag tycker att det är härligt att få vara en del av en rörelse som har gamla anor. Men vi är numera en ganska modern orden. Ett tag var det till exempel otänkbart att någon skulle få se vår tempelsal. Men det är vi öppna med nu.

En trappa leder upp från vestibulen och bakom en tung port finner vi ett förhus till tempelsalen. "Bonus intra" (Gå in god) står det över en dörr in till salen. "Melior exi" (Gå ut bättre) står över

"Flera hos oss har en personlig tro, men inte alla. Vi har ett rikt symbolspråk som är hämtat från kristna värden."

Fredrik Topplund

den andra. Men Fredrik Topplund vill inte bekräfta om den ena dörren används vid ingång och den andra vid utgång från tempelsalen.

På instagram delar Tempelriddareorden i Linköping med sig av bilder på föremål och detaljer som finns i templet i förhoppningen att väcka intresse.

– Det är ju alltid kul när det kommer nya med i gemenskapen. Och vi har haft en rätt positiv utveckling här i Linköping, säger han.

– Men en hel del medlemmar är äldre, så jag skulle säga att det är ungefär hälften av oss här i Linköping som är aktiva.

Den åldrande medlemsskaran är ett problem.

– Vår verksamhet kanske inte syns så mycket. Och vi har ju ett särdrag genom vårt nykterhetslöfte. Det är lite av en tröskel, men det gäller att inte ge upp, säger Fredrik Topplund.

En tempelriddare ska verka i det goda och det sannas tjänst. I viss mån kan det handla om välgörenhet. Orden i Linköping har till exempel skänkt pengar till kulturskolans verksamhet

– Men även om man vill uträtta storåd så är ju det bästa man kan göra att börja där man är, att försöka vara den bästa versionen av sig själv, säger Fredrik Topplund. ☺

◀ Det lila bandet visar att man uppnått sjunde graden, utvald riddare.

OM TEMPEL RIDDARE ORDEN

- ▶ **Tempel Riddare Orden** har sitt ursprung i amerikanska Temple of Honour and Temperance, som bildades 1845. 1887 startades det första svenska templet i Gränna, och idag finns orden i hela Norden. Den amerikanska grenen lades ner efter andra världskriget och organisationen finns nu enbart i Skandinavien.
- ▶ **Linköpingsavdelningen** RT S:t Laurentius grundades 1927 och ordenshuset på Trädgårdstorget i mitten av staden invigdes 1935.
- ▶ **Orden** har drygt 3 000 medlemmar i Norden, varav 112 i Linköping, vilket gör dem näst störst i Sverige. Störst är Borås och på tredje plats kommer Stockholm.
- ▶ **Endast män** kan bli medlemmar. Den som vill bli medlem kan ansöka på hemsidan och kallas först till ett informationsmöte.

▲ Tempelriddare-
ordens symbol för
tankarna till den
kristna tre-enigheten.

◀ Carin Wiking iförd
sin graddekorat.

Stolt storkaplan

Tempelbyggareorden är den kvinnliga
motsvarigheten till Tempelriddareorden.
Det skiljer dock mer än 100 år i ålder
mellan de båda organisationerna.

TEXT Eva Ekeröth FOTO Anna-Lena Lundqvist

Tempelbyggareorden, där endast kvinnor kan bli medlemmar, grundades 2004. – Då startade den första förgården i Stockholm, säger Carin Wiking, ordens stormästare fram till i somras, numera storkaplan.

Själv blev hon medlem året därpå, 2005. – Det var min mamma, som varit med från starten, som föreslog att jag skulle gå med. Min hemsituation var ganska tung och jag behövde något som var bara mitt där jag kunde återhämta mig. Sedan gillar jag personlig utveckling. Mitt språkintresse gör att ritualtexterna och hur de tolkas fascinerar mig. Och jag trivs i den tillåtande och varma gemenskapen.

Vore det inte rimligare att Tempelriddareorden öppnades för kvinnor?

– En del skulle nog vilja att det blev så. Problemet är att tempelriddarna funnits

så länge. Om de öppnar för kvinnor kommer vi att få börja längst ner i första steget. Det skulle ta väldigt många år att komma ikapp. Och vi försöker ha ett kvinnligt perspektiv på det vi gör. Vi vet ju inte heller vad de har att erbjuda, så jag tror att de flesta är nöjda med att vi har vårt eget.

Däremot finns det tankar på att de båda ordnarna ska göra mer tillsammans.

– Vi kan ha möten och aktiviteter gemensamt, men inte ritualmöten.

Det är inte särskilt långsökt att tro att det finns stora likheter mellan sällskapen.

– När vår orden startade fick grundarna hjälp av tempelriddare att fundera ut ritualerna. De var också med när de första kvinnorna initierades till den första graden, eftersom det inte fanns någon syster som hade någon grad, säger Carin Wiking.

Båda ordnarna är uppbyggda med olika steg. Hos Tempelbyggareorden är förgården det första steget.

– Förgård ger lite association till kloster. Det är via förgården man går in i templet. Det är som en provsmakning, man får en inblick i vad det innebär att vara med.

I Tempelriddareorden däremot, kan männen gå direkt in i templet. Båda organisationerna vilar på kristen grund.

– Värdegrunden är kristen, men på den grunden vilar ju hela vårt samhälle. Jag kan inte tänka mig någon religion som inte skulle passa in. Likheterna är större än skillnaderna. Vi pratar aldrig religion, men jag vet att vi har medlemmar som har en annan religion än den kristna.

Det finns inte heller något krav på att vara religiös för att vara medlem. ►

► En värdig inramning är viktig när Tempelbyggareorden håller sina möten.

OM TEMPEL BYGGARE ORDEN

- **Orden grundades 2004.**
- **Sällskapet har** drygt 160 medlemmar och 11 aktiva förgårdar i Sverige och Norge som alla är anslutna till något av de sex templen i Umeå, Stockholm, Uddevalla, Bergen, Larvik och Borås
- **Var tredje** sommar hålls konvent (motsvarande IOGT-NTO:s kongress). Stortemplet är ordens motsvarighet till förbundet och omfattar alla tempel i Sverige och Norge. Stormästaren är stortemplets motsvarighet till förbundsordförande och stormästarrådet motsvarar förbundsstyrelsen. I rådet möts en representant för varje tempel minst två gånger per termin. Sedan i somras heter stormästaren Kari Dahle Halvorsen.
- **Styrelsen för** ett lokalt tempel kallas mästarråd och ordförande för mästare. Varje person har en röst. Dessutom möts tempelbyggare och tempelriddare för att samråda om mer övergripande frågor.
- **Alla kvinnor**, eller personer som definierar sig som kvinnor, är välkomna. Den som vill bli medlem kan kontakta organisationen via hemsidan. Tanken är att medlemskapet ska vara livslångt.

– Man kan mycket väl vara ateist. Det viktiga är att man känner att man är en del av en större helhet, säger Carin Wiking.

Några egna lokaler har orden inte. Istället använder de ofta Tempelriddareordens lokaler.

– Vi vill ju att lokalen ska vara värdig – och så måste det vara fritt från insyn.

Tempelbyggareorden har än så länge fem grader: förgårdsgraden, sanningens, kärlekens, renhetens och trohetens grad. Fler kommer det så småningom att bli.

– Det blir antagligen lika många som Tempelriddareordens. Men det får ta tid. Vi vill inte ha något hafsverk.

Mötena är uppbyggda på ritualer.

– Alla är delaktiga och alla vet vad som kommer att ske, om man inte tar en ny grad, förstås.

Men mötena är inte exakt likadana, förklarar Carin Wiking:

– Det finns en ordning, det är det som skapar trygghet, men sedan kan den som leder mötet välja lite. En text kan läsas på ett annat sätt eller ritualen framförs lite annorlunda. Det är ungefär som i kyrkan, det finns en gudstjänstordning men prästen håller sin egen predikan. Formen är sig lik, men inte det exakta innehållet.

Stillhet och kontemplation finns dock alltid med.

– Alla mobiler är avstängda. Man får en stund av eftertanke. Att komma ner i stillhet ger en god återhämtning. Och så har vi så trevligt på våra möten. Jag mår alltid bra efteråt.

Carin Wiking menar att lugnet även får andra effekter.

– Kommer man ner i lugnet och slappnar av blir man mer tolerant och tillåtande mot andra.

Något som skiljer Tempelbyggare- och Tempelriddareorden från andra ordnar är nykterheten. Numera är Carin Wiking också medlem i IOGT-NTO, men det var hon inte när hon blev tempelbyggare.

– Man måste inte tillhöra någon annan nykterhetsorganisation, men många gör det.

Möten hålls en gång per månad i förgården och en gång per månad i templet. Det betyder två gånger per månad för den som gått in i templet.

– Hur fort man stiger i graderna beror på hur många möten man varit på. Man måste ha tillägnat sig gradens kunskap och känna sig redo för nästa steg.

Enligt Carin Wiking är en viktig del att alla är lika i ordenssällskapet.

– Vi är klädda på ett visst sätt. Tanken är att det inte ska gå att göra åtskillnad genom att det inte går att se om du är rik eller fattig. Alla ska kunna vara

**”Man kan
mycket väl
vara ateist. Det
viktiga är att man
känner att man
är en del av en
större helhet.”**

Carin Wiking

med, alla ska vara jämlika och välkomna. Den klädsel vi valt, med svart eller mörkblå kavaj, är neutral och går lätt att hitta i secondhand-butiker. Sedan har vi olika gradband för att visa vilken grad vi har.

Vad fyller tempelbyggarna för funktion i ett modernt samhälle?

– Att man är delaktig i något större. Vi utvecklas och har en gemenskap. Ritualtexterna får mig att fundera över hur jag ska kunna bli en bättre människa. Allt ska gå så fort idag, men här får vi avskildhet och tid för eftertanke och för att reflektera över vad man tycker om olika saker och om sitt eget beteende. ☺

Sällskapen är hierarkiskt uppbyggda i flera steg.

”Hemligheter finns överallt”

”Ordenssällskap kan fylla en funktion för många och har förutsättningar att finnas kvar ett bra tag till.”

TEXT Eva Ekeröth FOTO Satu Knappe

Det säger Henrik Bogdan, professor i religionsvetenskap, har forskat på slutna sällskap och ordnar.

– Det finns många olika slags ordnar. Frimurarorden till exempel har starkt fokus på ritualer och andlig utveckling, andra har mer socialt fokus med middagar och spex. Sedan finns det ytterligare andra som från början fungerade som ett tidigt slags försäkringsbolag.

Många nya organisationer inspirerades av ordenssällskapen och hade gradband och titlar, trots att syftet var ett annat.

– Man lånade det yttre formatet eftersom ordnar hade hög legitimitet och samlade en väl respekterad elit i samhället. Genom att kopiera dem spillde anseendet över på den nya organisationen. Att bli invigd och svära eder under ritualiserade former är effektivt och ger en högtidlig inramning, säger Henrik Bogdan.

Även IOGT och NTO var från början ordenssällskap, även om syftet var mer alkoholpolitiskt och socialt.

Henrik Bogdan förklarar att det finns olika slags kunskap. Dels den vetenskapliga som är verifierbar och kommunicerbar, dels den religiösa som är kommunicerbar, men inte verifierbar.

– Och så finns det esoterisk kunskap, som är baserad på upplevelser, som varken går att verifiera eller kommunicera.

”Vad som är hemligt är mindre viktigt än att det är hemligt.”

Hit hör ritualerna i ordenssällskap. Du måste själv uppleva dem. Om man känner till ritualen i förväg förtar det en del av upplevelsen.

– Det kan jämföras med mystika erfarenheter, som man inte kan dela med sig av utan att det låter platt. Tidigare handlade det mest om religiösa upplevelser. Numera är det kanske under en konsert, ute i naturen, eller när man tränar, som man får den typen av upplevelser.

Den delade upplevelsen skapar starka band och får medlemmarna att känna sig som en del av något större.

– Du och jag delar en hemlighet. Sällskapen är hierarkiskt uppbyggda. Ju högre upp i hierarkien desto fler hemligheter känner du till. Vad som är hemligt är mindre viktigt än att det är hemligt. Det ger en känsla av utvaldhet att få tillhöra en exklusiv organisation och ger viss makt över dem som inte är invigda.

Henrik Bogdan menar att ordenssällskapen öppnat sig mer och mer.

– Tidigare var det vanligt att inte ens frun kände till att mannen var med i ett ordenssällskap förrän han dog. Så är det inte alls idag. De flesta har hemsidor, man tar emot besök och ordnar guideade turer. Medlemsmatriklarna kan var öppna och det går till och med att hitta ritualmanuskript på internet.

Hemlighetsmakeriet har ifrågasatts av utomstående.

– Ända sedan 1700-talet har det funnits en misstänksamhet mot hemlighetsmakeriet. Påven utfärdade en bannbulla

Foto: Privat

► HENRIK BOGDAN

Henrik Bogdan är professor i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet. Han har bland annat forskat på alternativa religiösa traditioner, nya religiösa rörelser, samt slutna sällskap och ordnar.

mot frimureriet. Det fanns en oro för att frimurarna skulle underminera kyrkan och politiken. I mer totalitära samhällen har man varit särskilt kritiska till ordenssällskap.

Henrik Bogdan anser dock inte att hemlighetsmakeriet är något problem.

– Hemligheter finns överallt, det är inget unikt. Företagshemligheter får man till exempel inte yppa och fotbollsklubben vill inte att deras taktik avslöjas. I det här fallet är hemligheterna ritualiserade och formella, eftersom man avlägger en ed.

Hemlighetsmakeriet kan förstås missbrukas.

– Det finns exempel på slutna sällskap som blivit destruktiva och utsatt

medlemmarna för ekonomisk utpressning till exempel, men det är inte mer förekommande i ordenssällskap än någon annanstans.

Inte heller anser han att vänskapskorruptionen skulle vara mer utbredd.

– Det förekommer i alla former av organisationer, snarare har man kunnat visa att frimurare inom rättsväsendet varit hårdare när de dömt en annan medlem eftersom den ”borde veta bättre”.

Henrik Bogdan tror att ordenssällskapen kommer att finnas kvar ett bra tag framöver.

– I en tid där allt ska gå så snabbt och vi lever i en stressig tillvaro så kan det kännas tryggt att vara med i något som har sin grund i traditioner. De ordenssällskap jag har tittat på har en stadig ström av nya medlemmar, åtminstone i storstäderna. På landsbygden kan det vara svårare med utflyttning och åldersstruktur.

Hur ser du på könssepareringen?

– Redan på 1700-talet fanns det blandade loger. Några valde att separera på 1800-talet för att sedan ofta gå ihop igen. Nu finns det både blandade och könsseparerade sällskap.

– En del tycker att det är förlegat, medan andra anser att det finns allt för få tillfällen för män att bara umgås med män och få ta del av äldre mäns erfarenheter av att vara män. Och motsvarande för kvinnor. Kanske spelar hemlighetsmakeriet en roll här också? Misstänksamheten kan tänkas öka om vad män och kvinnor gör bakom lyckta dörrar. ☸

Ordnar kan ha olika inriktning. Några, som tempelriddarna och tempelbyggarna har fokus på ritualer och andlig utveckling. Andra kan ha socialt fokus med middagar och spex eller ha startat som ett tidigt slags försäkringsbolag. Medlemskapet är livslångt och ritualerna syftar till att stärka gemenskapen.

1738

var året då påve Clemens XII utfärdade en bannbulla mot hemliga sällskap, som han ansåg blivit ett hot mot kyrkan och politiken.

Så påverkar cannabis

Cannabis är det vanligaste narkotiska preparatet i Sverige – och även i övriga världen. En färsk kunskapsöversikt visar vilka skador den som använder cannabis riskerar att drabbas av.

TEXT Eva Ekeroth ILLUSTRATION Fernando Medina

FYSISKA EFFEKTER

► **Luftvägar**

Ökad förekomst av kronisk bronkit.

► **Hjärtkärtsystem**

Ökad puls och blodtrycks-sänkning, ibland höjt blodtryck. Hjärt-kärleffekterna kommer hastigt och kan framkalla ångest. Ökad risk för kärlkramp för personer med tidigare hjärtinfarkt.

► **Cancer**

En uppföljning av värnpliktiga män fann en fördubblad risk för lungcancer bland de som rapporterade omfattande cannabisbruk i ungdomen. Ökad risk för testikelcancer.

► **Skador och olycksfall**

Risken för trafikskador och dödsfall i trafiken är dubbelt så hög för förare som kör påverkade av cannabis.

► **Graviditet**

Lägre födelsevikt hos barn till mödrar som använt cannabis under graviditeten. Ökad risk för tidig födsel och behov av intensivvård av nyfödda.

PSYKISKA LÅNGTIDSEFFEKTER

► **Kognition** Personer som använder mycket cannabis visar nedsatt kognitiv förmåga. Förklaringen kan vara de förändringar i hjärnan som forskare nu kunnat visa. En långtidsstudie visar att unga personer som använt mycket cannabis hade nedsatt IQ.

► **Kronisk psykos** Risken att drabbas av kronisk psykos är dubbelt så hög för den som har ett omfattande cannabisbruk. Begreppet kronisk psykos innefattar schizofreni men även andra former av psykos.

► **Depression** I en långtidsstudie av värnpliktiga män fann forskarna att risken för schizoaffektiv sjukdom, det vill säga depression med inslag av schizofreniliknande symtom, var förhöjd.

► **Beroende** 16 procent av dem som börjat använda cannabis i ungdomen utvecklar beroende, liksom 33–50 procent av dem som använder cannabis dagligen.

► **Sociala effekter** Koppling till sociala problem och låg socioekonomisk status, inlärningsproblem och dåliga studieresultat. Ökad risk för arbetslöshet, att vara i behov av socialbidrag i vuxen ålder samt för framtida förtidspension.

► **Våld** Cannabis uppmärksammas allt mer i samband med våldsamma mord och terrorhandlingar, men något definitivt svar på frågan om cannabis kan bidra till våldshandlingar finns ännu inte.

AKUTA PSYKISKA EFFEKTER

► **Berusning** Kan leda till depersonalisation (man känner inte igen sig själv), hallucinationer och förvirringstillstånd.

► **Ångest** Kraftiga reaktioner av ångest och panikattacker. Vissa menar att sådana attacker kan ligga bakom våldsamma handlingar och även självmord.

► **Psykos** Cannabis kan ge upphov till akuta psykoser; att man försjun-ker i sig själv, men även resultera i upprymt beteende, vanföreställningar, hallucinationer, och "flashbacks", som kan uppträda veckor efter att psykos- kosen klingat av, utan att man använt cannabis.

► Annelie Ståhl grundade Flatenloppet, som genomfördes i september.

Löpningen blev vägen ut

Från att vara sängliggande till att springa ultramaraton. Träningen blev vägen ur alkoholberoendet för Annelie Ståhl, som startat Flatenloppet för att hjälpa andra.

TEXT Emelie Svensson FOTO Anna Simonsson

I sjunde klass upplevde Annelie Ståhl sin första fylla. Hon berättar att hon kände hur hjärnan reagerade omedelbart, redan vid de första berusningskänslorna:

– Vissa människor kan dricka sig till en alkoholism, de har det inte genetiskt på samma sätt. Men jag vet att jag var alkoholist redan från första stund – jag ville bara ha mer, säger hon.

Hon fortsatte att söka sig till kompis-kretsar där det inte var konstigt att dricka mycket. I slutet av gymnasiet blev hon gravid. Hon hade bara varit ihop med killen i någon månad, de bestämde sig ändå för att behålla barnet.

– Det var mycket kaos i mitt liv då. Jag led av oerhörd ångest, låg självkänsla och oro. I och med graviditeten tänkte jag att ”nu kommer allt att bli bra”. Men mitt dåliga mående fortsatte trots att jag blev mamma.

Annelie Ståhl träffade en ny kärlek, och hade sonen Linus varannan vecka. Alkoholen åkte bara fram när hon inte hade Linus hos sig. Men vid 23 års ålder fick hon ett chockartat besked som vände upp och ned på livet: hon hade fått leukemi.

– Dessutom hade den nya mannen, som jag var på väg att gifta mig med, varit otrogen. Relationen tog slut, och jag fick reda på att jag inte kunde skaffa fler barn på grund av min sjukdom. Då kraschade jag fullständigt, säger hon.

För att försöka hantera situationen började hon självmedicinera med alkohol. Sista året kände hon sig tvingad att dricka för att ens kunna sova, men hon ville fortfarande aldrig supas inför sitt barn. Sonen var också en stor orsak till att hon slutade dricka.

– Det var en väckarklocka när jag insåg att jag längtade efter att mitt barn skulle somna, bara för att jag skulle kunna få dricka. Jag tänkte ”hur gick det här till?”,

jag ville ju vara en närvarande mamma. Fast det gick inte när jag försökte fly från mina känslor hela tiden. Jag insåg att jag slagit i botten. Jag förstod att om jag inte bryter nu, så kommer jag att tappa kontrollen fullständigt.

Dittills hade hon nämligen skött jobbet exemplariskt – hon var till och med personen som hade högst närvaro av alla på arbetsplatsen. Och när hon berättade för vänner och släkt om sina alkoholproblem blev de väldigt överraskade.

– Jag hade lyckats dölja det väldigt bra. Mina arbetskamrater kunde exempelvis säga ”du är så hurtig som alltid promenerar på lunchrasten”. Men sanningen var att jag gick iväg för att köpa vin till kvällen.

Tolvstegsprogrammet, ett handlingsprogram för att bli fri från droger och alkohol, blev hennes räddning. Men trots den nyvunna nykterheten, befann sig hälsan i fritt fall.

– Jag rökte ett paket om dagen i början för att hålla mig från alkoholen, jag åt bara skräpmat, snusade och låg hemma i soffan, och hade världens sämsta fysik.

Anneli Ståhl bestämde sig. Mönstret skulle brytas – och hon snörade på sig löparskorna för att undkomma suget efter ciggen.

– Bara några veckor senare sprang jag ett lopp på fem kilometer, det kändes jättelångt och jobbigt. Men på ett år gick jag från att vara totalt otränad till att springa Stockholm maraton. Idag håller jag på med ultralöpning, ett ultramaraton är åtta mil, och swimrun.

Efter ett år som nykter blev Anneli Ståhl fri från cancern och kände att hon ville inspirera andra till att använda fysisk träning, och framförallt löpning, för att hantera sin psykiska ohälsa.

”Det handlar mest om att röra på sig, träffa andra och vara i naturen. Jag vet hur svårt det kan vara att ta första steget och ens komma utanför lägenheten.”

Annelie Ståhl

▲ Annelie Ståhl

Därför startade hon för sju år sedan Flatenloppet – i syfte att bryta tystnaden om psykisk ohälsa och beroendeproblematik – och peppa andra att röra på sig oavsett tempo.

– Det räcker att jogga eller gå om man vill. För vissa är Flatenloppet deras första lopp någonsin. Det handlar mer om att röra på sig, träffa andra och vara i naturen. Jag vet hur svårt det kan vara att ta första steget och ens komma utanför lägenheten, säger hon.

Idag är Annelie Ståhl nykter sedan elva år och arbetar som projektledare anställd av IOGT-NTO. Utöver Flatenloppet och löpargruppen så driver hon podcasten Beroendepodden. Där hon tar upp alla möjliga typer av beroenden; allt från alkohol till tvångstankar och utmattningssyndrom.

– Jag får meddelanden varje dag från folk som blivit hjälpta av podden, som har vågat söka hjälp och blivit nyktra och drogfria tack vare den. Det är jättehäftigt. Jag vill bryta tystnaden kring beroendeproblematik – det tror jag är superviktigt. Många personer med beroenden bär på mycket skam.

Själv hade hon skrattat om någon för elva år sedan sagt till henne att hon en dag skulle springa maraton, driva podcasts och anordna Flatenloppet. Men hon säger att hon vägrade låta hennes rädslor hindra henne.

– Små steg i taget fick mig dit jag är idag. Det är därför jag vill vara helt öppen med min personliga historia och demonstrera att vem som helst kan ha beroendeproblematik – men visa att det går att förändra. ✖

OM FLATENLOPPET

- ▶ Flatenloppet går runt sjön Flaten i södra Stockholm och är 5,8 kilometer långt. Man kan gå, jogga eller springa. Nytt för i år var ett barnlopp på 1,5 km för 8–14-åringar, och ett knattelopp på 500 meter för 4–7-åringar. I årets lopp deltog 236 personer, vilket är rekord.
- ▶ Flatenloppet är ett IOGT-NTO-projekt och pengarna som samlas in går till projektet ”Beroendepodden drogfrihet och hälsa” som bland annat innefattar kostnadsfri löpargrupp, inspirationsmöten och sorgebearbetning. Projektet finansieras av Arvsfonden.

► Solen strålade
över Flatenloppets
sjunde upplaga.

▲ Förutom deltagarrekord, sattes även ett nytt banrekord. Men det viktigaste är att ha trevligt tillsammans.

Foto: Nathalie C. Andersson

NBV utsatt för svindel

Personal på NBV har godkänt påhittad utbildning. Två anställda på NBV Syd har polisanmälts.

Bedrägeri – Vi gör både anmälda och oanmälda besök ute i verksamheterna. Vår kontrollansvariga började fatta misstankar när hon kom på ett oanmält besök och det inte pågick någon verksamhet i lokalen, säger Åke Marcusson, förbundsrektor för Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV.

Efter ytterligare kontroller och telefonsamtal till personer på deltagarlistorna ökade misstankarna om att det var fejkade listor.

– En extern revisionsbyrå gjorde en noggrann genomlysning och deras rapport bekräftade våra misstankar, säger han.

I maj kom fick han även en fråga från Folkbildningsrådet.

– De hade fått ett anonymt brev som tipsade om oegentligheterna. Då hade vi redan tillsatt den oberoende utredningen.

Genom bedrägeriet har föreningar fått bidrag som de inte är berättigade till. Två anställda har nu polisanmälts.

– De här två handläggarna har arbetat med elva föreningar, som fått hyra för lokaler som inte använts och bidrag för verksamhet som inte genomförts. Om handläggarna själva har haft någon ekonomisk vinning vet vi inte. Det får polisutredningen visa.

Bedrägeriet misstänks ha pågått mellan 2016 och 2018. Hur mycket pengar det rör sig om är inte klarlagt ännu.

– Allt vi fått på felaktiga grunder ska naturligtvis betalas tillbaka. Vi ska också korrigera statistiken och ta bort deltagare och verksamheter som inte är riktiga.

Åke Marcusson är självkritisk.

– Vi tyckte att vi hade en bra kontrollapparat, men bevisligen var den inte bra nog. Verksamheten bygger på tillit; att vi har förtroende för föreningar och handläggare och att myndigheterna har förtroende för oss.

NBV har nu vidtagit en rad åtgärder för att det inte ska kunna hända igen

Eva Ekeröth

Tre nummer färre av Accent

Besparingar IOGT-NTO:s intäkter beräknas minska med 14,7 miljoner kronor nästa år. Som tidigare rapporterats innebär det besparingar på flera håll i organisationen. För medlemstidningen Accent innebär förslaget som förbundsstyrelsen ska besluta om i november att fem nummer ges ut 2020 (tre under våren och två på hösten). En reportertjänst har dragits in redan i år.

Ulrica Ambjörn

Premie till föreningar

Miljonlotteriet IOGT-NTO-föreningar som rekryterar lottköpare till Miljonlotteriet får en premie på 1 000 kronor för varje ny prenumerant – om kunden stannar kvar i minst tre månader.

Emelie Svensson

Vägbrytaren i graven

Dalarna Efter 131 års utgivning läggs Dalarnas äldsta tidskrift, IOGT-NTO:s medlemstidning Vägbrytaren, ned.

Emelie Svensson

➔ Läs mer på accentmagasin.se/nykterhet/vagbrytaren/

”Nykterhetsrörelsen
är en del av mitt liv”

Medlemmen Gun Eriksson

Vad betyder nykterhet för dig?

– Frihet, ansvar och glädje. Jag får ju fler timmar som jag själv förfogar över när jag inte behöver sova ruset av mig eller ha baksmälla. Och så har jag bättre kontroll över vad som sker.

Hur kom du i kontakt med nykterhetsrörelsen?

– Jag är infödd i rörelsen. Såväl mina föräldrar som farföräldrar var aktiva. Nykterhetsrörelsen är en naturlig del av mitt liv, som alltid funnits med. Den är som min familj. Min dotter är också medlem. Hon ville själv gå med i UNF, vi försökte aldrig trycka på henne att gå med.

På vilket sätt är du engagerad?

– Jag är distriktsordförande i Dalarna. Dessvärre bor jag fem mil från min förening, 621 Enighet i Nyhammar, så jag är inte så aktiv där som jag skulle önska, men det är en aktiv förening som ordnar cykelbingo, julmarknad, påskfest och annat. Vi har ett otroligt fint gammalt hus som hyrs ut mycket. Det är nästan vår huvudsakliga verksamhet. Som så många andra föreningar har vi problem med åldersstrukturen och skulle behöva få in yngre medlemmar. Det är en utmaning att hitta aktiviteter som tilltalar dem. I Dalarna har vi också Familjekällan, stödverksamheten för anhöriga som Accent skrivit om, och som vi är så otroligt stolta över.

Fotnot: UNF är Ungdomens nykterhetsförbund.

Text: Eva Ekeröth Foto: Jonas Forsberg

Ålder: 61 år. **Bor:** Dala-Järna. **Familj:** Dotter och hund. **Gör:** Ekonom på ett sågverk

Foto: Privat

Hallå där,
Marie Hillner!

1 Marie Hillner, verksamhetsutvecklare IOGT-NTO Gävle-Dala distrikt. Vad har ni på gång?

– Massor! Den 16 november bjuder vi in till en kursdag tillsammans med brottaren Martin Lidberg i Bergvik i Gävleborg. Han ska föreläsa och sedan träna med oss. Jag tror att han kommer visa enkla grunder i träning, men också mer utmanande övningar.

2 Kommer ni att brottas?
– Nej, eller, vad vet jag – men jag tror inte det. Martin Lidberg är ju också vinnare av Let's Dance, så jag hoppas att han kanske bjuder upp till dans!

3 Varför satsar ni på en hälsodag?
– Vi vill inspirera till mer hälsa och rörelse i distriktet, dessutom har vi sedan tidigare en förening i Dalarna, som heter "Dala äventyr & hälsa". Nu när vårt distrikt slagits samman med Gävleborg hoppas vi kunna expandera till "Gävle Dala äventyr & hälsa". Dagen med Martin Lidberg blir vårt första gemensamma projekt över distriktsgränserna – det blir trevligt och kul!

Emelie Svensson

Tipsa Accent om vad som är på gång i din förening!
Mejla accent@iogt.se.

Swedish fika för alla

Lina Hamadeh kom till Sverige för lite över ett år sedan. Nu har hon startat "Swedish Fika".

Ronneby Varje fredagskväll sedan i slutet av augusti har nykterhetsrörelsens samlingslokal på Möllebacksgatan förvandlats till ett kafé för gäster under namnet Swedish fika.

– Då blir det härliga diskussioner vid olika bord på svenska eller arabiska. Det är en underbar, färgstark sammansättning av gäster som kommer, säger initiativtagaren Lina Hamadeh.

Varje vecka är det hon som bakar och dekorerar olika bakverk. Hon försöker pynta och göra lokalen mysig med blommor och öppnar dörrarna på vid gavel. Så länge vädret tillåtit har barnen kunnat leka utomhus i ett intilliggande grönområde.

– Swedish fika har blivit en träffpunkt att räkna med i Ronneby och många är mycket positiva till verksamheten, berättar Lina Hamadeh.

Lina Hamadeh kommer från Syrien, men har också under långa perioder bott i Libanon där hon undervisat som

inredningsarkitekt. Under det senaste året i Sverige har hon kämpat hårt för att lära sig språket och beskriver sig själv som en "begeistrad IOGT-NTO-anhängare" som värvat många nya medlemmar i Ronneby, de flesta är nyanlända, precis som hon. Dessutom har hennes dotter med make blivit ledare i Junis i Ronneby.

Under ett planeringsmöte kläckte hon idén till Swedish fika, som ett sätt för folk att träffas, och projektet är finansierat åtminstone till årets slut.

Nu har hon även bildat en internationell förening för kvinnor, som kallas för Solstrålen. Tanken är att fler ska lära sig om demokrati och om hur föreningar fungerar i Sverige. Idag har föreningen över 60 medlemmar och gruppen är på väg att bli medlem i IOGT-NTO.

Än så länge har de spikat kafé-träffarna på Vesperklockan klockan 18-20 fram till Lucia, den 13 december.

Emelie Svensson

Bild: Lina Hamadeh

Varje fredagskväll bullas det upp med godsaker på "Swedish fika".

Foto: Montage, Spektra

Accentpodden avsnitt 30: Narkotikapolitiken

”Jag har sökt med ljus och lykta efter positiva exempel på avkriminalisering.”

Accent dyker ned i politiken tillsammans med Peter Moilanen, Narkotikapolitiskt center. Du hittar alla avsnitt av Accentpodden där poddar finns eller på accentmagasin.se/podcast.

Selma och Barbro på scen i vinter

Wendelsberg Teaterstudenterna på IOGT-NTO:s folkhögskola i Mölnlycke satsar i höst på ett visprogram med Barbro Hörbergs texter, och på en pjäs baserad på Selma Lagerlöfs Herr Arnes penningar.

– Det var pang på i skolstarten. Orsaken till att det har blivit just de två föreställningarna tror jag är att våra lärare särskilt ville lyfta fram kvinnliga

författare, säger Inez Dernbrandt, som är en av åtta i ensemblen.

De har valt ut ett tiotal av Barbro Hörbergs melodier och försökt att hitta en röd tråd i texterna. Resultatet blir en musikalisk föreställning med stort fokus på vad Barbro Hörberg hade att säga till världen.

– Hon skrev om kvinnor, för kvinnor, och om att få vara ful och fel.

Det var något många av oss kunde relatera till, säger Inez Dernbrandt.

Både visprogrammet med Barbro Hörberg och Selma Lagerlöfs pjäs planeras att spelas för föreningar, skolor och ålderdomshem. Så småningom hoppas ensemblen att fler hör av sig för att boka gruppen, inte minst lokala IOGT-NTO-föreningar.

Emelie Svensson

Diplom för långt medlemskap

80 år Kerstin Karlsson, IOGT-NTO Borås, Torbernt Karlsson, IOGT-NTO Växjö, Martin Liljedahl, IOGT-NTO Växjö.

Personnytt

Jane Segerblom och **Filip Nyman** från Jönköpings län valdes av kongressen till Ungdomens nykterhetsförbunds, UNF, nya ordförandepar.

Göran Hägerdal har tillträtt tjänsten som förbundsrektor för Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV.

Simon Svensson har utsetts till ny VD för Våra gårdar.

Foto: Istockphoto

Utmärkelser

Framtiden tillhör oss, ett nätverk för unga i IOGT-NTO-rörelsen, tilldelades priset Guldcirkeln vid NNF:s kongress för sin bildningsinsats.

Kristalina Smårs, IOGT-NTO-medlem, har slagit det tidigare rekordet för idrottstävlingen En svensk klassiker med 14 minuter.

Anna Löfgren, NSF, har tilldelats scoutrörelsens högsta förtjänsttecken Silvervargen.

KOMMENTAR

Jens Wingren
Reporter

Människor brinner på gott och ont

När hon slutade frågade Accents tidigare medarbetare Nathalie Andersson mig hur jag kan vara så journalistiskt intresserad av droger.

Hon sa att en av hennes vägar till nykterhet var att hon var så ointresserad av droger, men fascinerad av allt engagemang som finns hos människor när de inte använder droger.

Jag tror att jag kom på ett svar i somras när jag stod och stirrade upp i ett av Prags högsta kyrkotakvalv, byggt på 1300-talet. Det är inte så att jag är religiös, snarare tvärt om. Däremot är jag ständigt fascinerad över de sidor av mänskligheten som jag har svårt att förstå, och religion är en av dessa extremt starka, men samtidigt så märkliga fenomen, som format vår historia.

I tider av knapphet och armod prioriterade människor att bygga fantastiska arkitektoniska

"En människa som brinner kan förändra världen till det bättre och sprida goda gärningar på sin väg."

verk i religionens namn. Arkitektur som kräver andakt och vars hela syfte är att ingjuta känslan av att det finns något större än du själv. Samtidigt

som en människa som lever i ett av världshistoriens tryggaste och mest välbärgade samhällen kan kasta bort allt i jakten på en drog. Droger som trubbar av och slätar över allt som skaver och som inte går att hantera. Eller som bara bryter monotonin.

Det är otroligt vad människor kan åstadkomma när de är uppfyllda av någonting. Både på gott och på ont. En människa som brinner kan förändra världen till det bättre och sprida goda gärningar på sin väg. Men en människa som brinner kan också göra en enorm skada gentemot sig själv eller andra. Och det är något som jag vill förstå bättre.

Accent nr 7/1999 IOGT-NTO:s nya vice ordförande Sofia Modigh (idag teamchef i region mitt), intervjuas och frontar på omslaget. Numret inleds med reportage om tre generationer kvinnor som berättar om sitt förhållande till alkohol: "Det är pinsamt att bli för full," säger Emma, 20 år. I en artikel om sommarens kongress kritiserar förbundsstyrelsens visionsdokument för att sakna nyheter och fart, och i en annan får läsarna lära sig hur man färgar garn med svamp.

Ulrica Ambjörn

61,4

miljoner kronor har hittills samlats in till Världens barn. Insamlingen pågår året ut.

Tummen upp för fortsatt samarbete

Radiohjälpen IOGT-NTO har fått förnyat förtroende som samarbetspartner till Radiohjälpen i ytterligare fem år. "Inte oväntat, men ändå väldigt glädjande", säger Jens Rosbäck, chef för internationella avdelningen. En ny ansökan måste göras vart femte år. Mycket arbete ligger bakom den.

Även för Radiohjälpen är alkohol en viktig fråga. Som Accent tidigare rapporterat är alkohol i fokus för årets Världens barn-insamling som drivs av Radiohjälpen.

Eva Ekeröth

Foto: Eva Österbrant Foto-Privat, Trym Nilsen

Övergrepp och beroende

En viktig bok om hur sexuella övergrepp i barndomen kan leda till destruktiva relationer och beroende.

Bok Eva Österbrant blev utsatt för sexuella övergrepp innan hon fyllt fem. Förövaren var vän till familjen och föräldrarna klarade inte av att hantera händelsen, vilket förstärkte traumat och ledde till att hon förträngde det. Som vuxen sökte hon sig till destruktiva män, och i sitt första äktenskap blev hon misshandlad.

I samband med att Eva Österbrant träffar en ny man och hennes tredje

Om boken

► **Titel:** De sa att det var mitt fel.
Författare: Eva Österbrant och Ann Beskow. Utgiven av Whip media 2019.

barn föds kommer minnena fram i mardrömmar. Hon söker upp en psykiatriker som skriver ut lugnande medel. Hon blir beroende

av tabletterna, men försöker dra ner genom att dricka alkohol. När hon tar mod till sig och söker upp kommunens

alkoholmottagning blir hon utsatt för sexuella närmanden istället för att få hjälp.

Till slut lyckas hon få remiss till ett behandlingshem och blir fri från beroendet. Hon utbildar sig till alkoholterapeut och startar eget behandlingshem.

Boken är lättläst, men aningen svår att få grepp om. Till största delen är det en självbiografi, även om den känns distanserad, åtminstone i början. Men det är också en faktabok om sexuella övergrepp, posttraumatiskt stressyndrom och beroende.

Eva Österbrants långa erfarenhet visar att många som utsatts för sexuella övergrepp fastnar i beroende senare i livet. Därför är det en viktig bok. Att vuxna ska få hjälp för sina barndoms-trauman först när de hamnar i beroendevården är ett stort misslyckande.

Eva Ekeröth

Ny film

Bortom det synliga – Hilma af Klint

Halina Dyrkscha, Folkets bio

Dokumentär

Den svenska konstnären Hilma af Klint var på flera sätt långt

före sin tid. Redan i början av 1900-talet målade hon abstrakta verk, långt före de män som tillskrivits äran. Filmen är berättelsen om ett återuppriktande av ett revolutionerande konstnärskap i en konservativ och sluten konstvärld. Dags för ett Hilma af Klintmuseum i Sverige?

Ulrica Ambjörn

Ny bok

Att lura åldrandet

Barbara Ehrenreich, Leopard

Debatt

Författaren är känd för att vända på perspektiven, sätta in fakta i nya samman-

hang och ställa jobbiga frågor om vår samtid. I sin nya bok, med underrubriken Hälsohetsen som jagar oss ända in i döden, ställer hon frågan om det inte finns bättre saker att engagera sig i än att förlänga livet.

Ulrica Ambjörn

PS! Ett hett julkappstips är boken **Alla mina barn**, som innehåller åtta berättelser av Astrid Lindgren. Behållningen går till Världens barn-insamlingen.

Halv sju i Lund

IOGT-NTO på Bantorget har en thairestaurang som granne på ena sidan och en indisk restaurang på den andra. Men här är det somalisk mat som serveras.

TEXT Jens Wingren FOTO Aline Lessner

Nur Ali Nur och Abdigani Osman har tagit med stora kärl med ris och långpannor täckta av folie i blå ikea-kassar. Det är många timmars arbete som ligger bakom kvällens middag.

– Det är mycket olja och kryddor i somalisk mat. Om du går förbi en somalisk familjs hem så luktar det ofta av kryddor, säger Abdigani Osman.

Ett bord är uppdukat i ordenshusets bibliotek. Till förrätt serveras sambosa, filodegsknyten med köttfärs och grönsaker.

– I Somalia äter man oftast med händerna. Helst höger hand, men ibland måste man använda båda, säger Abdigani Osman och greppar en sambosa.

Halv sju hos oss är ett initiativ som startade i våras. Inspirationen kommer från tv-programmet med det snarlika namnet. Sju par som representerar olika kulturer kommer att träffas för att laga mat åt varandra och berätta om sina bakgrunder. Idag är många tyvärr sjuka eller bortresta. Medlemmarna som representerar Palestina, och som höll i förra träffen, är till exempel på bröllop.

– Jasmin har 33 kusiner i trakten kring Malmö, säger Alexandra Tetschet som är initiativtagare och teamchef för IOGT-NTOS:s sydligaste region.

– Jag hade valt att vara här ändå, skämtar Abdigani Osman.

▲ Söt helwa med saffran för färg och smak.

◀ Samer Alazawie, Alexandra Tetschet, Nur Ali Nur och Helin Darwich tillsammans i biblioteket.

Huvudrätten bärs in. Det är lammkottletter och suqar, oxkött tillagat med grönsaker. Vid varje tallrik ligger en banan.

– Vi använder banan på samma sätt som svenskar använder lingonsylt, säger Abdigani Osman.

Utöver dagens somaliska middag, den palestinska middagen före sommaren och en introduktionsträff där Alexandra Tetschet bjöd på grekisk mat har deltagarna mat från Kurdistan, Irak, Frankrike, Marocko och Sverige att se fram mot.

– Sen hoppas vi på ett gästbesök från medlemmar i Ronneby som kommer att laga syrisk mat, säger Alexandra Tetschet. Samer Alazawie, verksamhetsutvecklare

”Föreningsliv är inte vanligt i Somalia, men vi ser hur svenskarna gör och bildar föreningar. Det ger ett stöd och en säkerhet.”

Nur Ali Nur

för IOGT-NTO i Malmö, har tagit på sig att laga irakisk mat under hösten.

– Mamma får laga så serverar jag, säger han.

Han sökte jobb på IOGT-NTO efter att ha jobbat med Alexandra Tetschet på Fryshuset.

– Jag tror att jag kan nå ut till folk med arabiskt ursprung. De förstår inte varför de borde organisera sig som nykterister.

Han säger att för de flesta araber är det så självklart att alkohol inte tar plats att man inte känner ett behov av att organisera sig.

– Men IOGT-NTO är en alkoholfri plats i ett samhälle där det faktiskt finns alkohol. Och när man pratar med dem

◀ **Abdigani Osman och Nur Ali Nur är kvällens köksansvariga.**

▶ **Mat måste såklart dokumenteras i sociala medier.**

ensamkommande somaliska ungdomar i Lund. Nu har han även efter sin sörmländska väns påtryckningar startat Somalisk kultur fritidsförening, som arrangerar aktiviteter för ensamkommande.

Nur Ali Nur och **Abdigani Osman** bär in fruktsallad på en bricka.

– Det äter vi vanligtvis efter lunch. I Somalia är lunch en viktig måltid som samlar familjen. Till middag äter man vanligtvis något lättare, säger **Abdigani Osman**.

Avslutningsvis blir det somaliskt kaffe med helwa. Kaffet är gjort på skalen av kaffebönan istället för själva bönan och smakar starkt av ingefära. Helwan är smaksatt med saffran och kanel, och djupt röd i färgen.

– Det härliga med att äta mat från andra länder är att försöka sätta fingret på vad det är för kryddor i, säger **Helin Darwich**.

Bordet dukas av och alla hjälps åt att ta hand om matrester och disk.

– Alla här kommer från olika bakgrunder, och när man kommer hit så får man med sig något som är hemma för någon annan. Man får se allt vi har gemensamt och även vad som skiljer sig mellan olika kulturer, säger **Helin Darwich**.

Matkärnen försvinner ner i ikeakassarna igen. **Nur Ali Nur** får ta med sig en del mat

hem, även fast alla ätit sig mätta. Solen har gått ner över Bantorget och de kringliggande restaurangerna har sedan länge stängt när matsällskapet tar avsked efter kvällens möte. ☒

OM SOMALIA

- ▶ Somalia har genomgått flera stadier av kolonisering av turkar, briter, italienare, portugiser och fransmän. Landets gränser motsvarar inte befolkningens kulturella uppdelning och det är generellt ont om resurser, vilket leder till konflikter. Man behöver till exempel borra mycket djupt för att hitta vatten i landet.
- ▶ Under andra halvan av 1900-talet styrdes Somalia under 22 år av diktatorn Siad Barrena. Efter hans fall uppstod ett maktvakuum som ytterligare spädde på konflikterna och ledde till att många flydde från Somalia.
- ▶ Idag finns även Somaliland, en provins i norra delen av Somalia som utropat självständighet men inte erkänts av omvärlden.
- ▶ Somalisk kultur är ett möte mellan afrikanskt och arabiskt. Det somaliska språket, som bara varit officiellt språk i landet sedan 1974 lånar många ord och uttal från arabiskan.

om kampanjer som Vit jul eller hur det har varit tidigare i Sverige så förstår de.

Även somalier kommer från en traditionellt alkoholfri kultur, och under de senaste åren har många nya IOGT-NTO-föreningar startats just av somalier, inte minst i Södermanland.

Nur Ali Nur berättar om hur en vän från Flen gjorde att han fick upp ögonen för IOGT-NTO.

– Föreningsliv är inte vanligt i Somalia, men vi ser hur svenskarna gör och bildar föreningar. Det ger ett stöd och en säkerhet som vi kan erbjuda varandra, säger han.

Han har jobbat som hemspråklärare i 16 år och kommit i kontakt med många

UTBILDNINGAR

Styrelsehelger 2018

Nu kan du som sitter i en styrelse för en ideell förening gå en styrelseutbildning tillsammans med andra föreningsaktiva från olika organisationer. Under utbildningen får du som deltagare kunskaper som du har nytta av i ditt styrelseuppdrag. Vi kommer att utgå från praktiska exempel och du kommer att få ta del av andras erfarenheter och utmanas i ditt uppdrag. Läs mer: www.tollare.org

Bli samtalsledare

Är du intresserad av socialt arbete? Nu erbjuder IOGT-NTO tillsammans med Wendelsbergs folkhögskola en distansutbildning för dig som vill arbeta som samtalsledare för självhjälpgrupper med anhöriga och beroende. Läs mer: wendelsberg.se/samtalsledaren-2018/

**Låt julen
vara barnens
högtid. Skriv
under för en
Vit jul!**

Nu är det (snart) jul igen!

Vit jul är IOGT-NTO-rörelsens årliga kampanj med syfte att förmå fler vuxna att avstå alkohol under julafton, juldagen och annandag jul och samtidigt erbjuda mysiga aktiviteter för barn och unga som behöver komma hemifrån en stund under jullovet. I samband med kampanjen kan man också ge en gåva.

Årets Vit jul-kampanj pågår 18/11-15/1. Information för föreningar finns på iogt.se/medlemssidor.

Du som vill engagera dig i kampanjen genom att ordna en egen insamling och/eller skänka en gåva hittar all info på kampanjsidan vitjul.se under kampanjperioden. Alla medel som samlas in används till aktiviteter för barn och unga.

Alla aktiviteter som registrerats syns på vitjul.se så att det är enkelt att hitta något som passar. Tillsammans gör vi julen till barnens högtid.

Se: www.iogt.se/medlemssidor/
och www.vitjul.se

ENGAGEMANGSPOTTEN

Du vet väl att alla föreningar, kretsar och grupper av medlemmar inom IOGT-NTO kan söka medel ur IOGT-NTO:s Engagemangspott? Mer information om hur du ansöker samt vilka kriterier som gäller hittar du på vår hemsida:

<https://iogt.se/medlemssidor/projektbidrag/>

KALENDARIUM

NOVEMBER

5

IOGT-NTO – nykter och närvarande i 140 år

Den 5 november infaller årsdagen av att IOGT-NTO funnits 140 år i Sverige. I kalendariet finns information om firandet och på www.iogt.se har vi samlat information om vårt arbete, både historiskt och framtida.

Frågor besvaras av
Malin Karlsson, mejl
malin.karlsson@iogt.se
0730-98 85 98.

8

Verksamhetsforum Tollare folkhögskola

Som vanligt bjuds ett stort smörgåsbord av seminarier på Tollare Folkhögskola utanför Nacka när årets Verksamhetsforum går av stapeln. Mer information finns i kalendariet på iogt.se.

21

Frågetävlingen Pumpen

Ta chansen att vara med i vår härliga frågesport Pumpen, som i år går av stapeln den 21 november mellan kl 20.00–21.00. all information finns på <https://pumpen.iogt.se/>

DECEMBER

1

Vit Jul-kampanjen startar!

Se i rutan till vänster och www.iogt.se/medlemssidor/ för information om årets kampanj.

Kalendariet finns digitalt på
www.iogt.se/events

NY WEBBPLATS

Under hösten har en ny hemsida lanserats, där information för medlemmar samlas på medlemssidorna. Här finns tips på hur du kan engagera dig, föreningsservice, information om kurser och mycket mer.

www.iogt.se/medlemssidor/

VÄRVA EN MEDLEM TILL IOGT-NTO

Gå in på iogt.se och klicka på "bli medlem", sedan är det inte långt kvar innan din värvade person blir en del av Sveriges största nykterhetsorganisation. Ju fler medlemmar vi har, desto starkare blir vår röst för ett nyktrare samhälle, både nationellt och internationellt.
www.iogt.se/blimedlemnu/

HÅLL KONTAKT

Huvudkontor

Besöksadress:
Gammelgårdsvägen 38,
Stora Essingen

Postadress: Box 12825,
112 97 Stockholm

Faktureringsadress:
Box 12132,
102 24 Stockholm

Leveransadress:
Gammelgårdsvägen 42,
112 64 Stockholm

Telefon: 08-672 60 00

E-post: info@iogt.se

E-post Medlems-
och givarservice:
medlemsservice@iogt.se

Ändra dina kontaktuppgifter

Vill du ändra eller uppdatera dina kontaktuppgifter? Gå in på länken nedan för att komma till formuläret där du snabbt och enkelt kan ändra dina uppgifter i IOGT-NTO:s medlemsregister:
iogt.se/medlemssidor/uppdatera

Följ oss i sociala medier

facebook.com/iogtnto
Twitter: @iogtnto

En outnyttjad resurs

Den 5 november fyller IOGT-NTO 140 år. Ett firande som också blir kulmen för höstens stora värvarkampanj "Fika för alla". Det är beundransvärt att en folkrörelse som 1879 växte fram ur dåtidens behov och förutsättningar är fortsatt relevant och viktig 140 år senare. Mycket har hänt sedan starten, bland annat var vi som organisation i allra högsta grad med i kampen för allmän och lika rösträtt. Vi har sett motboken införas och avskaffas, och vi har sett Systembolaget, och därigenom detaljhandelsmonopolet, ifrågasättas gå igenom en rejäl kris och nu ha större stöd av allmänheten än någonsin. Två världskrig, Vietnamkriget och kriget på Balkan är några av de krig och konflikter som passerat och på olika sätt påverkat oss alla. På senare tid har vi dessutom haft den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget.

Världen är idag, vilket Hans Rosling på sitt enastående pedagogiska sätt visat, på många sätt bättre än någonsin. Paradoxalt nog ser vi samtidigt att främlingsfientlighet och partier som driver dessa frågor lyckas attrahera nya målgrupper och vinna väljare genom att i vanlig ordning prata om enkla lösningar på svåra problem. När det gäller alkohol och andra droger så diskuteras dessa av

en del politiker ur ett liberalt perspektiv, där rätten att själv få bestämma prioriteras högre än de skador och konsekvenser som vi vet är följden. Detta trots all den forskning som finns som stödjer en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik. Men som folkrörelse drivs vi av en stark tro på att vi och våra medlemmar kan påverka samhället till det bättre – och våra grundsatser demokrati, solidaritet och nykterhet, är mer aktuella än någonsin.

Många av oss medlemmar har hittat sitt engagemang inom IOGT-NTO, men jag vet att vi också har en stor outnyttjad resurs i form av de medlemmar som ännu inte hittat in i sitt. Jag tänker att den bästa födelsedagspresenten vi kan ge till vårt IOGT-NTO är att lova oss själva att komma ihåg att ställa frågan om medlemskap till människor vi möter, och att också lotsa in nya medlemmar i rörelsen. Inte genom tvång, utan genom att erbjuda och prata om det lustfyllda med att engagera sig ideellt. För även om vi gör mycket, kan vi göra mer, och även om vi är många så kan vi bli fler.

Johnny Mostacero

"Den bästa födelsedagspresenten vi kan ge till vårt IOGT-NTO är att ställa frågan om medlemskap till människor vi möter, och att också lotsa in nya medlemmar i rörelsen."

Johnny väljer

För Olle Häggström, Drömme, som är min personliga förebild genom sitt sätt att engagera medlemmar. Hur han gör? Han ser behovet och ställer frågan.

För de medier som okritiskt publicerar artiklar där medicinsk cannabis, trots svagt forskningsstöd, framställs som någon slags mirakelmedicin.

Jag ser fram att fira IOGT-NTO:s 140-årsdag tillsammans med Klippan 1, IOGT-NTO:s första förening, och massor av medlemmar på Wendelsberg.

FÖLJ JOHNNY
Facebook: Johnny Mostacero
Instagram: @johnnymostacero
Twitter: @JohnnyMostacero

Välkommen in till nya...

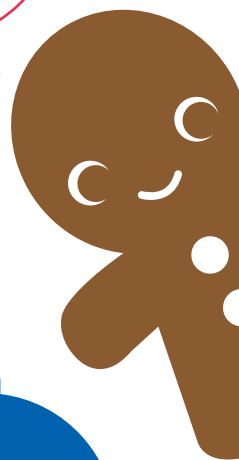

accentmagasin.se

Du missar väl inte Vit juls nya gåvoshop?

Gåvoshopen
öppnar den 18/11.
Välkommen!

Den är i år sprängfylld med fina julklappar till dig själv eller någon i din närhet.

